

**Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor
Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. IX. De Vsucapione & Præscriptione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

25. ff. de petit. heredit. cum non fieri dominum fructuum, debereque restituere in quantum factus est ditior; adeoque ut repetita hereditate etiam fructus repeti ceantur, veluti qui nomine hereditatis, quam augent, continentur.

Quid censendum de possessore mala fidei.

Quoad possessorem mala fidei constat eum non facere fructus suos, adeoque teneri restituere perceptos, aut etiam pretium consumptorum, imo & eos, quos non percepit, & dominus percepisset. Sæpeque in taxatione fructuum ex decreto iudicis restituendorum attendi in Belgio ex Edicto Principum (ut refert Zypæus tit. de fruct. & lit. Expensis) valor, qui quotannis in locis, ubi publicæ sunt nundinæ, registris, quæ magistratus servare teneantur, inscriptus fuerit: Fructus tamè meræ industriæ manent possessoris cuiuscumque, ut DD. admittunt.

Alius modus acquirendi dominium per possessionem spectat ad Usucapionem seu Præscriptionem; de quo ob varietatem dicendorum erit quæstio specialis.

QUÆSTIO IX.

De Usucapione & Præscriptione.

163. *Quid Usucapio. Est hodie velut synonymum cum Præscriptione. Quotuplîciter sumatur præscriptio.*

USUCAPIO L. 3. ff. de usurp. & usucap. describitur Adjectio domini per continuationem possessionis temporis lege definiti. A qua hodie solo serè nomine differt præscriptio, consonante etiam stylo juris, præsertim Canonici, quod usucapionis nō meminisset. Præscriptio quidem generaliter significat: Exceptionem, quâ reus petitionem agentis repellit, allegatâ causâ, ob quam non debeat admitti, non obstante eo, quod à petente allegatur. Estque alia dilatoria, ut si reus opponat incompetentiam iudicis; alia peremptoria, ut si dicat se mandato Principis fecisse, aut simile quid alleget; ut patet ff. de Except. & Præscript. His verò sumitur propriè pro exceptione peremptoria seu jure excipiendi, cujus rigore eliditur petitio pristini domini rem repententis, eaque jam usucapta retinetur tamquam propria. Unde est velut effectus usucapionis. Quamquam præscriptio detur etiam ubi non est propriè usucapio seu possessio; puta dum præscribitur contra alterius actionem personalem aut jura servitutum. Ubi tamen potest quoque spectari quædam quasi possessio præscribentis, veluti qui in sua libertate mansit eam quasi possidendo, dum alter jure suo non est usus. Unde nos pro iisdem seu synonymis utroque vocabulo utemur.

Quid hoc significet & qui ab Usucapione distinguatur.

164. *Per illam transfertur dominium, etiam in foro conscientie.*

Cum verò ex legibus apertè constet per possessionem iisdem præscriptam acquiri dominium, utique simpliciter, adeoque tam directum quam utile, non est quòd de hujusmodi legum iustitia dubitetur: maximè cum sint per ipsos Canones probatæ, præterquam quoad præscriptionem mala fidei; ut videre est 16. quæst. 3. c. Sanctorum & aliis

Tu. de Præscript. Exigente enim bono publico, potuit per auctoritatem legum transferri dominium, etiam citra voluntatem prioris domini. Bonum morò commune id exigebat, ne videlicet dominia semper manerent incerta, & interminatæ forent de iisdem lites. Ad quod accedit negligentia domini, si ve tollenda si ve puniendâ. Quamvis hæc ratio minus principalis sit; ut proinde locum habeat effectus usucapionis, citra negligentiam prioris domini.

Unde consequenter & rectè Doctores, Citra obli-
tuta Theologi, tum Jurisconsulti commu-
nibus censent, perfectâ præscriptione posse
rem retineri, etsi postmodum deprehendatur fuisse aliena. gationem
restituendi
posse dete-
re error.

Ex causa nihilominus iusta competit restitutio in integrum, etiam majoribus, puta causâ rei publicæ absentibus, captis, & generatim ex prætorâ seu iudicis æquitate juxta clausulam: *Si qua alia mihi iusta causa esse videbitur, in integrum restituum;* ut habetur L. 1. ff. Ex quibus causis majores

&c. Sub qua etiam comprehendi posse probabilem ignorantiam, dum tamen plenissimè probata sit, communis satis habet opinio Doctorum. Quæ etsi praxi forensi consona, tamen veluti juri minus consona rejicitur à Zoëzio l. 4. Digest. tit. 7. n. 6. & seqq. Fachineo, Castro Palao & aliis: eò quòd hujus causâ nusquam in jure fiat mentio, & aliunde contra ignorantes non scaturit currere præscriptio, eisque notare, ratio quoque inducendi præscriptionem etiam in casibus ignorantie (cujus intuitu tempus inter absentes duplicatur) locum habeat, & per ipsam plena securitas firmumque jus præscribenti tribuatur, quod aliàs satis infirmum foret. Et quamvis ignorantia facti non noceat ignorantia L. 8. ff. de juris & facti ignor. id intellige, ubi aliud boni publici causâ non est statutum. Ut proinde clausulam L. 1. cit. ad casus ibidem expressis similes referendam censet Castro Palao p. 22. §. 17. Auctores quoque diversæ opinionis dissentiunt inter se, an hæc restitutio locum habeat in præscriptione longissimi temporis. Similiter etiam juxta receptam Baldi sententiam quadriennium, alioquin à die finitæ præscriptionis computandum, non curat ignorantia, tamen in casu ignorantie Covarruvias ad Reg. possessor p. 3. §. 3. censet etiam ignorantia currere.

Minoribus præterea etiam (ut Covarruvias & reliqui tradunt) scientibus contra se præscribi, & agere valentibus, consideratione debilioris ætatis datur restitutio l. un. C. Si adversus usu cap. per quadriennium scilicet ab inchoata majorennitate, quæ quidem inchoatur, ex quo vigesimo sexti anni prima dies illuxerit L. fin. C. de temp. in integr. rest. Item Ecclia
sui & p
locu.

165. *Qui deus restituenda in integrum majoribus.*
An tiam
rationis in-
stantia

166. *Qui restituendo committitur Minoribus.*

competit privilegium restitutionis Ecclesijs & pijs locis c. 1. ubi Ecclesia comparatur minoribus) & 2. de integ. restitu. etiam adversus aeternam Ecclesiam c. 3. eod. tit. Immo (ut notat Malderus Tr. 1. c. 8. dub. 8.) Ecclesiae subducitur tempus, quo vixit praelatus, qui indebitè res alienavit. Ratio est: quia leges dominium transferentes, illud ita revocabiler transferre poterunt, specialibus de causis potestatem revocandi sibi reservantes, prout de facto reservarunt.

167. *Requiratur ad praescriptionem possessio continuata.*
Ad hoc porrò, ut praescriptione transferantur dominia, requiritur in primis possessio: nam sine possessione praescriptio non procedit, ut habetur Reg. 3. juris in 6. Possessionem intellige proprie dictam seu civilem: corporalis enim seu merè naturalis rei detentio, cui non adest animi iurisque adminiculum minimè sufficit; adeoque colonus, depositarius, tutor &c. non praescribunt bona proprietarii, deponentis, pupilli &c. L. 1. C. Communia de Usucap. Quòd si possessio interruptatur, etiam interruptitur praescriptio, denuo inchoanda.

168. *Titulus.*
Secundò requiritur titulus, scilicet bona fide existimatus seu probabiliter praesumptus L. Divina C. de Praescript. longi temp. & alibi. Alioquin nequit possessio rei tamquam suae bona fide (quae requiritur) inchoari. Hujusmodi est stipulatio, emptio, donatio, permutatio, testamentum &c. De Titulis variis usucapionis agitur ff. Pro soluto, Pro emptore & seqq.

169. *Ignorantia juris communi sententia obstat praescriptioni.*
Sufficitque praesumptio seu opinio validi tituli orta ex inculpabili ignorantia facti, juxta Doctores communiter, & L. juris ff. de jur. & facti ignor. Idem indicatur L. Error. eod. Secus est juxta Doctores communiter contra Joannem Medina de ignorantia juris: eò quòd de ea sic leges disponant, à quibus tamen translatio dominii nascitur. Quò faciunt leges citatae, & L. Numquam 31. ff. de usurp. & usucap. ubi dicitur: Numquam in usucapionibus juris error possessori prodest. Intelligit autem id Doctores de ignorantia juris clari, eò quòd si jus ambiguum aut controversum ignoretur, perinde valere videatur, ac si esset in facto. Unde non praescribit contrahens usurariè, putans usuras moderatas esse licitas, vel accipiens aliquid ab eo, quem scit Religiosum aut pupillum, putans eum posse alienare sine consensu superioris, aut tutoris vel judicis.

170. *Limitatio variis.*
Varii tamen apud Lessium c. 6. n. 15. censent arg. L. Sed etsi 25. §. Scire 6. ff. de pet. hered. sufficere ignorantiam inculpatae juris clari ad praescribendos fructus, quòd eatenus videatur error facti, quo putat possessor se illos recipere ex sua, indeque credat esse suos. Immo plures censent simpliciter eam sufficere ad praescriptionem longissimi temporis, utpote ad quam titulus

non requiritur, adeoque parum refert, an putetur ex ignorantia juris subesse, qui non subest. Sed & Lessius sup. n. 17. existimat sententiam Joannis Medina non esse improbabilem in foro conscientiae quoad praescriptionem ordinarii temporis; eò quòd leges fundentur in praesumptione male fidei; quae pro foro conscientiae tali casu, cessat. Quòd si etiam possessor probet se fecisse quòd potuit, ut iura cognosceret, admittendum etiam in foro externo praedictam sententiam, censet idem Lessius non improbabile. Vide ipsum & Castro Palao p. 22. §. 8.

Notandum verò titulum signanter exigi in praescriptione ordinaria aut breviori, adeoque ejus probationem incumbere praescribenti L. Nullo C. de rei vindict. L. Divina C. de praescript. longi temp. Ex communi tamen sententia tradit Covarruvias ad Reg. Possessor. p. 2. §. 5. n. 2. ordinariè non requiritur titulum sive ejus probationem in praescriptione longissimi temporis seu 30. annorum, vel etiam diuturniore: in tali enim titulus adfuisse praesumitur, & novus per ipsam praescriptionem creatur. Facile enim contingit in tanto tempore hominem reddi immemorem tituli seu causae, per quam res ad ipsum devenerit. Dixi ordinariè: si quando enim jus resistat possessioni seu praesumptio juris sit contra praescribentem, non sufficit nisi possessio immemorialis sine titulo, ut tradit idem Covarruvias l. 1. variar. c. 17. n. 7. & reliqui Doctores ex c. 1. de Praescript. in 6.

Tertiò requiritur bona fides sive illa conscientia: quae exigit prudens iudicium de licita vindicatione seu possessione, supponens ab initio rem fuisse suam vel nullius: unde oritur prudens existimatio, quae quis rem, quam possidet seu occupat esse suam credit: Nam possessor mala fidei ullo tempore non praescribit, ut habet Reg. 2. Jur. in 6. Unde oportet, ut qui praescribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alie, prout statuit Magnum Concilium Lateranense relatum c. fin. de praescript. corrigendo hac in parte jus civile, approbans praescriptionem, etiam longi temporis, bona quidem fide inchoatam, sed mala continuatam.

Quòd si dubitatio superveniat, diligentia est adhibenda in inquisitione veritatis, & si non appareat veritas, sed dubium perseveret, currit praescriptio bonae fidei, ut licita permanet possessio, ejusque lite mota defensio: quia in pari potest conditio possidentis, ut habet Reg. 6. Jur. in 6. Ita Doctores communiter. Secus esset, si dubitare quis pergeret (etsi infundatè) de eo an licitè possideat: jura enim non sòvent peccatum, neque intendunt suffragari ei, qui possidet, quòd sibi per leges existimat non licere. Colligitur aperte ex L. Si fur. 32. §. 1. ff. de usurpat. & usucap. quam vide.

171. *Titulus an in praescriptione tricennali aut longioris temporis necessarius.*

172. *Bona fides quae requiratur iugiter.*

Corroborum hac in parte jus civile

173. *Quid agendum superveniente dubio.*

Etque

174.
Bona fides
requiritur
in præscrip-
tione etiam
immemorabi-
li.

Estque hæc bona fides necessaria etiam in præscriptione centenaria, aut immemorabili, ut contra nonnullos Jurisconsultos tradit *Glossa in c. 1. de Præscript. §. 6. Abbas, Covarruvias*, quos citat & sequitur *Castro Palao de Just. in genere p. 22. §. 6. n. 3.* & reliqui Theologi: nullo enim tempore possessor malæ fidei præscribit juxta *Reg. cit.* nec ullâ antiquâ dierum possessione juvari potest, c. 5. de *Præscript.* Ratio quoque corrigendi jus civile allegata c. *in. cit. Cum generaliter sit omni constitutioni atque consuetudini derogandum, quæ absque mortali peccato non potest observari* (ob quam statuitur, ut nulla valeat absque bonæ fide præscriptio) currit pariter in centenaria, aut immemorabili præscriptione.

175.
Vel quæ sit
contra obli-
gationes seu
actiones
personales.

Idemque est de præscriptione contra actiones seu obligationes personales, ob generalem definitionem juris Canonici, & rationem ejusdem c. *Fin. cit.* quæ etiam ibi currit. Unde qui elapso termino legibus definito prudens & sciens non solvit debitum, censetur omnino tamquam possessor malæ fidei non eximi ab obligatione; etsi creditor non moneat, dies enim seu obligatio monet pro homine.

176.
Edita non
nulla post si-
lentium
certi tem-
poris dene-
gantia a-
ctibus
concernunt
merè forum
externum.

Hinc etiam edita seu statuta, quibus denegatur famulis venditoribus rerum minutarum aut aliis post silentium v. g. biennii aut triennii petitio debitorum, solum generant contra illos exceptionem in foro externo, quatenus in iudicio compelli non possunt debitores; quibus, si sint malæ fidei seu debitum non ignorent prædictum silentium in conscientia non prodest. Ita *Covarruvias, Molina, Lessius, Castro Palao sup. n. 4.* quibus consentit *Tuldenus ad C. de Præscript. 30. vel 40. ann.*

177.
Reus præ-
scribens
scienter con-
tra actionem
fiscum non
est in mala
fide.

Dices, saltem reus extra casum hæresis præscribit contra fiscum malâ fide, utpote sciens bona sua ei propter delictum esse addicta seu debita. Resp. N. Ass. Nam ibi verè non est mala fides (quamquam Jurisconsulti interdum sic loquantur) sed bona fides, uti illæsa conscientia (cui prospectum voluit Ecclesia c. *Fin. de Præscript.*) non quæ iudicet bona manere sua pleno & irrevocabili jure, sed quæ iudicet se licitè ea retinere, donec fiscus auferri curet; ex cuius negligentia, non autem ex actione aliqua præscribentis hæc præscriptio procedit. Ita *Covarruvias, Molina, Lessius* & alii.

178.
Idem passim
DD. irra-
dunt de
præscribente
libertatem
à servitute
rustica, cui
prædictum
novit sub-
jectum.

Idem est juxta *Molina, Lessius, Lugo, Castro Palao* & alios in præscriptione libertatis à servitute rustica per hoc, quod scienter quis tolerat alium non uti suo jure servitutis: quo ut utatur, non tenetur eum præscribens onere, aut ad id inducere. Unde in præscribente uti est illæsa conscientia, sic bona fides, quæ scit se nihil omittere eorum, ad quæ obligatur. Quam-

quam is non præscribat jus aliquid agendi circa rem alterius, sed extinctionem juris positivi, quod alter habebat, & per non usum certi temporis amittit. L. 10. & 18. ff. *quemadmodum servitutes amittantur*, & L. *Hac autem 6. ff. de servit. præd. urban.* In quo servitutes rusticæ distinguuntur ab urbanis, quod hæc non aliter amittantur, quam si & factum contrarium domini servientis fundi intervenierit L. 18. & L. *Hac autem cit.* Unde in præscribenda libertate contra urbanam servitutem requiritur, ut factum servituti contrarium procedat à bona fide, quæ putetur servitutem non habuisse. Ita *Covarruvias, Molina, Lessius, Zoësius L. 8. Digest. Test. 6.* & alii passim.

Differentia
quoad hoc
inter Rusti-
cas & Ur-
banas ser-
vitutes.

Bona nihilominus fides per se loquendo adesse præsumitur: quilibet enim præsumitur bonus per se loquendo, nec præsumitur delictum. Ut proinde onus probandi malam fidem incumbat adversario, nisi eum liberent circumstantiæ, ex quibus oritur interdum præsumptio malæ fidei. De quo Jurisconsulti videndi sunt.

179.
Bona fides
an in præ-
scribente
præsumatur.

Quartò ad præscriptionem requiritur tempus legibus statutum; quod in variis est varium. Nam mobilia (quæ olim anno ufucapiebantur, uti immobilia biennio) præscribuntur triennio cum titulo *Instr. de Usucap. §. 1.* etsi sint bona Ecclesiæ *Authent. Quas actiones C. de Sacros. Eccles.* quæ est recepta ab Ecclesia *can. penult. 16. q. 3.* Immo juxta *Molina Tr. 2. d. 68.* & alios passim, contra *Panormitanum, Lessium* & quosdam alios, innixos *Authent. Quas actiones C. de Sacros. Eccles.* etsi sint Ecclesiæ Romanæ, veluti non privilegiatæ circa mobilia. Sine titulo requiruntur 30. anni, idque à fortiori *Arg. L. 3. C. de præscript. 30. vel 40. ann.* ubi etiam de immobilibus privatorum ita statuitur. Unde cum circa mobilia non sint Ecclesiæ privilegiatæ, sequitur eodem tempore ea contra titulum præscribi.

180.
Ad præscri-
tionem re-
quiritur
tempus le-
gale.
Pro mobi-
liis quibus
cum titulo
triennium,
et si sint Ec-
clesiæ.
An Romane
competat
hæc in parte
privilegiæ,
sine titulo
requiruntur
30. anni.

Immobilia contra privatos præscribuntur longo tempore scilicet degenio inter præsentes, vicennio inter absentes cum titulo *Instr. de usucap. §. 1.* Et L. *Cum in longi C. de præscript. longi temp.* sine titulo autem vicennio L. *Sicut in rem, L. Si quis emptionis C. de præscript. 30. vel 40. ann.* Præsentes censentur (ut colligitur ex L. *Cum in longi cit.*) qui in eadem provincia domicilium habent, sive res præscribenda in ista provincia sita sit, sive non. Si alter partim sit absens, partim præsens, soli absentis anni duplicandi sunt, juxta *Auth. Quod si quis C. de præscript. longi temp.* Quando autem jus commune vel præsumptio malæ fidei obstat præscribenti, requiruntur quadraginta anni cum titulo, vel tempus immemorabile (cujus scilicet initium

181.
Pro immo-
biliis cen-
setur privatus
decessum
inter præ-
sentes, vi-
cennium in-
ter absentes.
Qui tales
censentur.

Majus te-
pus quàm
requiritur.

nitium excedit memoriam hominum, qualis censetur, quæ centum annos superat, cuiusque initium positivè non constat) ut scilicet ex ostensione tituli aut possessionis tanti temporis (quæ loco tituli est) præsumptio malæ fidei elidatur. Patet ex c. 1. de præscript. in 6.

ex legibus Principis nascitur; quem non est verosimile tolerare leges, quibus subditi à recognitione supremæ potestatis exemptantur.

Idem est de præscriptione exemptionis ab obedientia & correctione principis juxta Covarruvias, Lessium, Wiggers & alios. Quamvis hi concedant posse præscribi exemptionem à Jurisdictione Principis (excipitur Pontifex, cui omnes jure divino noscuntur subditi) non manentis talis, prout varii Principes videntur sese exemptare à jurisdictione temporali alterius v. g. Imperatoris. Quod tamen non probat Cast. Palao p. 22. §. 14. n. 4. ex ratione, exemptionis mox allegatis; ut proinde exemptionem prædictorum Principum Ecclesie via contractus, aut aliâ quàm præscriptionis esse obtentam.

Ea denique quæ principi propriè conveniunt, non tamen adeo sunt ejus dignitati intrinseca, v. g. indicere vectigalia, instituere tabelliones, legitimare &c. juxta Doctores communiter præscribi possunt, uti subditis à principe communicari; est quia præsumptio juris obstat possessori tamquam malæ fidei, requirantur quadraginta anni cum titulo aut tempus immemorabile sine titulo arg. c. 1. de præscript. in 6.

Debita & actiones personales ex L. Sic ut in rem C. de Præscript. 30. vel 40. ann. præscribuntur tricennio contra creditores, scilicet privatos: nam contra Ecclesiam & loca pia censent Doctores requiri annos quadraginta. Legata & fideicommissa non præscribuntur longo tempore l. fin. §. 3. C. Communia de legatis quando nimirum obtinentur à traditore malæ fidei, aliis tradere obligato, sed præscribuntur etiam fideicommissa tricennio, secundum Covarruvias ad Reg. Possessor. p. 3. §. 3. qui id ex plurimorum sententia tradit.

Varie actiones præscribuntur breviori tempore: v. g. actio ad accusandum adulterium in ordine ad penam, lapsu quinquennii l. 5. C. ad L. Juliam de adulter. Actio fisci ad bona ipso facto commissa seu addicta ob non solutum vectigal, lapsu quinquennii l. 2. C. de Vectig. & Commissis Et (omissis aliis videndis apud Less. dub. II.) actio injuriarum lapsu anni L. Si non convitii. C. de injuriis sive ex injuria verbali nascatur, sive ex reali. Quod & mos, & praxis hodierna passim observat, juxta Valer. Andr. ad Inst. de Injuria in addit. n. 20. ubi nonnullas exceptiones addit. Annus porro intelligitur utilis, qui proinde currit, non computando à die illatæ injuriæ, sed à tempore scientiæ. Quæ sententia etiam prævaluit in Supremo Imperii judicio, teste Mynsingero apud Valer. Andr. sp.

Alia sunt quæ præscribi non posse dicuntur non raro stylo juris; supple. tempore ordinario: alia quæ nullo modo, ex ejusdem juris dispositione; quæ fusè à Doctores tum

182. *Contra immobilia Ecclesie currit prescriptio centenario, si præsent ad Romanam; quadragenaria, si ad alias.*
Immobilia Ecclesie Romæ præscribuntur non nisi centum annorum spatio; c. Ad audientiam c. cum vobis, de præscript. Immobilia aliarum Ecclesiarum præscribuntur, Ave ab alia Ecclesia, sive à privata, quadraginta annis c. De quarta. & Illud autem, c. Ad aures eod. Quod si res immobilis inchoatà præscriptione, v. g. ad medietatem, sit translata v. g. ad Ecclesiam, restans dumtaxat temporis medietas lege præscriptionis Ecclesie competente est mensuranda. Ecclesiis æquiparantur alia loca pia, ut monasteria & hospitalia. Vide Ansb. Quas actiones C. de Sacros. Eccles. ubi præscriptio centum annorum ex L. Ut inter 23. eod. communis locis piis, restringitur ad Romanam Ecclesiam, & pro ceteris, ad annos quadraginta reducit.

Idem est de aliis locis piis.
Ex speciali nihilominus privilegio per Eugenium IV. concessio Benedictinis (teste Lessio c. 6. dub. 8.) & per consequens communicantibus eorum privilegia, non præscribitur contra eorum bona immobilia nisi spatio annorum sexaginta. Immo Rodriguez. To. 3. q. 35. art. 2. & ex eo Portel V. Præscriptio referunt, Benedictinis extra muros Romæ degentibus concessum ab eodem Eugenio IV. privilegium præscriptionis centenariæ. Inter bona autem præscriptionis capacia etiam numerat idem Portel privilegia.

183. *Quorumdam specialia privilegia.*
Notandum nomine immobilium etiam capseri jura & actiones ad illa: item census seu redditus Ususfructus, Beneficia, jus patronatus &c. quæ instar immobilium sunt fixa & commoditatem adferunt Lessio. c. 6. dub. 8.

184. *Quæ censentur immobilia.*
Bona, quæ Princeps ut privatus possidet, præscribuntur instar aliorum, veluti non specialiter privilegiata; uti nec privilegiata sunt patrimonialia clericorum. Ita Baldus, Covarruvias, Molina, Lessius & alii passim obvi.

185. *Bona Principis quomodo præscribuntur.*
At coronæ annexa, ut prædia, urbes, castra &c. non nisi centum annorum spatio præscribi, censent Doctores Arg. L. fin. C. de Sacros. Eccles.

186. *Debita in recognitionem supremæ potestatis.*
Immunitas autem & exemptio ab iis quæ debentur Principi in recognitionem supremæ potestatis; ut sunt census & tributa (secus de collectis impositis ratione belli aut alterius rei, quarum præscriptioni locus est tempore quadraginta annorum cum titulo, vel immemorabili sine titulo) præscribi nequeunt juxta Panormitanum, Decium, Covarruvias, Lessio. m. c. 6. dub. 12. n. 41. Wiggers Tr. 1. c. 5. dub. 7. & alios Doctores, & habetur L. competit C. de præscript. 30. vel 40. ann. Præscriptio enim

Alia et propria, non tamen adeo intrinseca.

187. De actionibus personarum, legatis &c.

tum Theologis (inter quos *Lessius c. 6. dub. 13. Silvester V. Præscriptio 2.*) tum Juris peritis in casus contingentia consulendis discutiantur.

188. *Res mera facultatis non præscribuntur.*

Secus est de iur. patronatus vel beneficii.

Solum observandum, non dari præscriptionem in rebus meræ gratiæ, seu facultatis, ut rectè cum ceteris *Henricus Kinschotius Resp. 38. n. 56.* post *Covarruvias ad Reg. Pofessor p. 2. §. 5. n. 6.* Aliud de iuribus, v. g. patronatus, beneficiorum, aut de iurisdictionibus. Et quidem specialiter circa beneficia notandum est, contra illa currere præscriptionem longi seu ordinarii temporis. In quibus etiam necessario semper intervenit titulus, utpote sine quo non potest institutio canonica obtineri.

189. *Triennalis pacifica possessio quid in beneficiis conferat.*

Circa quæ & hoc notatu dignum, quod triennalis & pacifica beneficii possessio cum bona fide, & absque ingressu simoniaco excludat in foro externo omnem actionem cujusvis competitoris, juxta *Reg. Cancellaria de trienn. possess.* Sed an ex vi hujus possessionis acquiratur titulus beneficii, qui reddat possessorem in conscientia securum, cognitâ nullitate tituli, non est satis compertum. Affirmant enim *Navarrus, Rebuffus* asserens ita judicari in Parliamentis Galliæ, *Garcia, Lessius, Wiggers* & alii, fundantes se in aperta potestate Pontificis, & conjectata voluntate ex negata actione impetitoribus. Negant *Covarruvias, Molina, Castro Palao* & alii: eò quod privilegium præsentium tamquam derogans juri communi ac odiosum requirit manifestam expressionem; quæ non subest in hoc, quod ob vitandas lites & præsumptionem legitimæ obtentionis, concedatur possessori, ne possit ab aliis molestari. Hac de re vide plura apud *Lugo d. 7. sect. 7.* ubi sententiam priorum satis tutam & probabilem putat, & fuse hanc Regulam Cancellariæ discutit.

190. *Mores nostri in materia præscriptio nis.*

Notandum præterea moribus nostris (quæ & alibi, præsertim in Gallia obtinent) abolitâ præscriptione longi temporis, præscriptionem esse ferè tricenariam, sive de immobilibus, sive de mobilibus, aut actionibus sive personalibus, sive realibus quæ pro iis dantur, sermo sit, juxta *Christinaum ad Consuet. Mechlin. Tit. 20. art. 1. Zypaum in Not. jur. Belg. Tit. de Præscript.* sine præjudicio tamen præscriptionis quadraginta annorum statutz per canones contra bona Ecclesiæ; quam, uti & alias (inquit *Christinaus sup.* loquens in specie de consuetudinibus Mechliniensibus) quæ majora de jure temporum intervalla requirunt, statuentes restringere noluerunt. Excipit autem n. 14. & 28. quosdam casus, quibus currit minoris temporis præscriptio.

191. *Quid de pretio rerum minutatim venditarum.*

Et signanter notandum est, edicto Caroli V. edito anno 1540. die 4. Octob. statui (intellige pro foro externo, politica quieti gratiâ) ut pretia mercium minuta-

rum ad consumptionem venditarum, salariorum operariorum, famulorum, advocatorum, medicorum &c. de quibus non extat chirographum seu obligatio, intra biennium operæ præstitæ, aut mercis traditæ juridicè exigi possint, non autem post lapsum biennii: si chirographum extet, non post decennium, idque contra principalem debitorem, alioquin post mortem intra biennium contra heredem, postquam mors creditori innotuerit: sic ut post lapsa hæc tempora non detur actio. Pragmaticis tamen, Advocatis, Procuratoribus, qui ultra biennium officia continuant, incipit currere præscriptio à latâ sententiâ definitiva in causa principali & dependentibus terminatâ, ex declaratione facta per Edictum latum anno 1549. die 14. Febr. Præterea ex edicto 1611. 12. Julii art. 29 determinatum est tempus restitutionis in integrum, aded ut omnes rescissiones & annullationes contractuum fundatz super læsione quantumcumque magna, fraude, circumventionem, metu, vi majori, præscribantur lapso decennii continui à die actûs aut cessantis impedimenti.

Alibi tempus ordinariæ præscriptionis definitur spatio tertiaz partis centum annorum, ut in Hollandia, vicinisque provinciis. Alibi (ut apud Zelandos) retentâ distinctione inter præsentis & absentis, res soli præscribuntur viginti vel triginta annis respectivè: ut refert *Valer. Andr. ad Instit. de Usucap. in addit. n. 5.* subdens ex *Damhoudero in Praxi rerum Civil. c. 137. n. 9.* neque hic titulum desiderari multorum locorum moribus, modo quietâ & continuatâ non desit possessio.

Notandum denique tripliciter præscriptionem turbari. Primò, quando dicitur non procedere, seu non currere, ob suppositam à principio causam vel defectum conditionis, v. g. bonæ fidei, vel possessionis, non valens incipere. Secundò, quando dicitur dormire, dum videlicet, jam aliquo tempore incepta cessat, sic tamen ut postea continuetur cum tempore priori: prout contingit tempore belli, aut pestis, hominibus diffugiens, aut aliâ, quando inconsta quem præscribitur agere non valet, v. g. pupillus: nam non valenti agere non currit præscriptio. Nec aliam ob causam quiescere ipsam tempore belli censet *Tuldenus in Cod. L. 7. Tit. 40.* citans *Deckherum*, aded ut si iudex adiri potuerit, ne quidem in integrum restitutioni locus sit, subditq; ita apud nos judicari. Tertio, quando dicitur interrumpi, dum nempe ita cessat, ut etsi reviviscat, non continuetur cum tempore priori, sed de novo sit inchoanda. Interrumpitur autem naturaliter per supervenientem defectum conditionis requisitæ, v. g. possessionis, aut bonæ fidei. Civiliter interrumpitur, quando per lites contestationem; immo juxta *Christinaum sup.* & alios per cita-

Restitutio contra lesionem qui hæc præscribitur.

192. *In lib. dia & Zelandis, res præscribuntur.*

193. *Præscriptio turbatur tripliciter. Quando dicitur non procedere. Quando dormit.*

Quando interrumpitur.

per citationem legitimam aut libelli oblationem interpellatur. Hæcque interpellatio stylo juris dicitur usurpatio L. 1. ff. de usurpat. & usucap. quæ denotat actum usurpationis contrarium, quo scilicet continuatio interpellatur.

possessione alterius bonâ fide ceptâ dubitat in principio, an res sit aliena, dubiumque veritate inquisitâ perseverat, quasi bona fides præcedentis proficit tali successoris possessionem in ordine ad præscribendum continuanti, quemadmodum dubio postmodum exorto potuisset ipse prædecessor possessionem continuare: qui præinde sicuti jus possessionis non deserendū potuerat sibi etiam dubitanti servare, sic & in alium transferre, eatenus adhuc bonæ fidei futurum, quatenus illa conscientia judicat se posse loco, & instar præcedentis possessionem bonâ fide ab ipso ceptam continuare.

An eatenus bona fides auctore proficit successoris.

Quid usurpatio.

194. Quis committitur usurpatio accessione possessionis.

Quando demum res bonâ fide possessa transfertur in alterum bonæ fidei possessorem, censetur possessio in ordine ad præscriptionem continuari per accessionem ut loquitur Jurisperiti. Quæ accessio seu continuatio in ordine ad præscriptionem locum habet juxta doctrinam Lugo d. 7. sect. 5. num. 64. etiam in casu, quò succedens in

DISPUTATIO QUINTA.

De Injuria & Restitutione in Communi.

QUÆSTIO I.

Quid Injustitia sive Injuria?

INJUSTITIA (quæ interdum significat quemvis defectum commensurationis cum lege seu regula, adeoque quodvis peccatum, quod proinde phrasi Scripturæ injustitia & iniquitas, quasi non æquitas dicitur) hic sumitur pro vitio opposito justitiæ specialiter cui subjacet, qui alienum auferit vel destruit, aut alteri suum non tribuit. Coinciditque cum injuria, si sumatur pro actu. Alioquin injustitiæ vitium habituale est dispositio quædam habitualis in hujusmodi actum inclinans. Solet autem Injuria definiri violatio juris alieni; supple, permanentis. Aliud est enim jus auferre (quod sæpe licitum est) aliud ipsum permanens lædere, seu violare. Contingit verò hæc violatio dupliciter, videlicet iniquâ acceptione seu ablatione rei alienæ; ut quando quis rem alterius furatur, domum alienam incendit, famam aut vitam proximi tollit: vel iniquâ attentione rei alienæ, etsi eam ab altero non acceperit, aut saltem non iniquè acceperit; ut quando quis non solvit debitum, aut non rediit suo tempore depositum.

injuriam, nisi volens, nec patitur, nisi nolens.

Qualiter quodammodo volens fiat injuria.

4. An volenti fiat injuria dum is nequit juri suo cedere.

Opinio communior negat.

5. Fundamentum

Sed dubitatur, an hæc regula locum habeat in ijs quorum alter non habet dominium; prout sunt vita, membra, corpus conjugis? Respondent Doctores passim affirm. cum D. Thoma, prout citat & sequitur Lessius c. 7. n. 13. Viggers Tr. 2. c. 1. dub. 2. contra nonnullos. Et consonat Philosophus 5. Ethic. 9. ubi præmissis exemplo inefficientis matrem volentem, ostendit neminem pati injuriam, nisi invitum, etiamsi possit sponte lædi & injusta pati. Idemque apparet magis consentaneum usitato sentiendi & loquendi modo; nemo enim qui volens percutitur, aut dat conjugem alteri violandam, apprehendit, aut dicit sibi factam propriè injuriam, aut de hoc merito conqueri poterit; prout tamen communi sensu potest, qui verè & propriè injuriam patitur. Quare etiam in simili materia gravius peccat, nolentem damno afficiens, quàm consentientem. Propter hoc denique nemo sibi ipsi propriè injuriam facit, etsi occidat se aut mutilat.

Nihilominus Nonnulli, signanter Dicastrillo, aliter sentiunt seu loquuntur, sed quòd

E c

1. Injustitia generaliter sumpta quid.

Quid significat in presenti.

2. Quid injuria.

Dupliciter contingit.

Potest esse del formalis, vel materialis, vel utraque simul.

3. Nemo facit